

LÄÄNE-HARJU VALLA RAAMATUKOGU

DIREKTORI KÄSKKIRI

19. juuli 2024 NR.27

Paldiski, Lääne- Harju Valla Raamatukogu teavikute komplekteerimise põhimõtted

Lääne – Harju Valla Raamatukogu komplekteerimispõhimõtete koostamisel on lähtutud kultuuriministri 12. juuli 2004. a määrusest nr 9 „Rahvaraamatukogu töökorralduse juhend“ (<https://www.riigiteataja.ee/akt/129122011100>), kultuuriministri 9. jaanuari 2015. a määrusest nr 1 „Rahvaraamatukogudele riigieelarvest finantseeritavate kulude jaotamise kord“ (<https://www.riigiteataja.ee/akt/113012015030>) ning Lääne-Harju Vallavolikogu määrusest 27.11.2018. a nr 33, „Lääne- Harju Valla Raamatukogu põhimäärus“, mis sätestab raamatukogu põhiülesandeks lugejale vajalike teavikute kogumise, säilitamise, kättesaadavaks tegemise ja avalike andmekogude kasutamise võimaldamise. Komplekteerimispõhimõtted on suunav juhend komplekteerimisalasesse töösse ühtsete põhimõtete toomiseks.

1. Üldsätted

1.1. Käskkiri määratleb Lääne - Harju Valla Raamatukogu kogu komplekteerimise põhimõtted ja korra.

1.2. Käskkirjas kasutatakse mõisteid järgmises tähenduses:

1.2.1. **e-teavik** on arvutisüsteemi mällu salvestatud andmekogum, näiteks e-raamat, audio- raamat, e-ajakiri, e-muusikateos, videomäng;

1.2.2. **ese** on vahend, nt lauamäng vm raamatukogu kogusse kuuluv ja laenutatav ese;

1.2.3. **kogu** moodustavad raamatukogu teenindusosakonda ja haruraamatukogudesse hangitud teavikud, esemed ja e-teavikud (ka need, millele on teatud ajavahemikuks omandatud kasutusõigus);

1.2.4. **raamatukogu** on Lääne- Harju Valla Raamatukogu;

1.2.5. **teavik** on mistahes andmekandja, millele on talletatud informatsioon. Näiteks raamat, noot, heli- või videosalvestis, perioodikaväljaanne (näiteks ajaleht, ajakiri);

1.2.6. **väärtkirjandus** on asjatundjate, teadlaste ja koolisüsteemi poolt väärtuslikuks tunnustatud kirjandus, sealhulgas kirjandusklassika.

2. Teavikute komplekteerimise põhimõtted

2.1. Raamatukogu kogu on koostiselt universaalne, sisaldades Lääne- Harju valla elanike vajadustele vastavaid eri keeltes, tüüpi ja laadi teavikuid.

2.2. Komplekteeritavate teavikute laadid on:

2.2.1. raamatud, sh koomiksid;

2.2.2. jadaväljaanded (ajalehed, ajakirjad, jätkväljaanded);

2.2.3. noodiväljaanded;

2.2.4. auvised;

2.2.5. e-teavikud.

2.3. Raamatukogu komplekteerib kogu jooksvalt, vajadusel nõudluspõhiselt (lugejate konkreetsete soovid, mis on kooskõlas raamatukogu komplekteerimispõhimõtetega) ja järelkomplekteerimise teel (kogus olevate lünkade täitmiseks, eksemplaarsuse lisamiseks).

2.4. Komplekteerimine toimub valikuliselt, pidades silmas, et kogu oleks temaatiliselt tasakaalustatud ja mitmekesine, pakuks erinevaid käsitlusi ja seisukohtasid. Lähtudes rahvaraamatukogude eesmärgist toetada elanikke oma demokraatlike õiguste kasutamisel ja iseseisva otsustusvõime kujundamisel, on kogu komplekteerimisel välistatud ideoloogilistest, poliitilistest ja kommertseesmärkidest lähtuv surve.

2.5. Komplekteerimise prioriteedid on:

- 2.5.1. eesti autorite ilukirjanduse väärtkirjandus;
- 2.5.2. tõlkeilukirjanduse väärtkirjandus;
- 2.5.3. laste- ja noortekirjandus;
- 2.5.4. teadmiskirjanduse eesti autorite ja/või Eestit puudutav kirjandus;
- 2.5.5. elukestvat õppimist ja enesetäiendamist toetav kirjandus;
- 2.5.6. perioodika, et lugejad oleksid kursis ühiskonnas toimuvaga.

2.6. Komplekteerimisel võetakse arvesse:

- 2.6.1. erinevate lugejagruppide (nt lapsed ja noored, tööga hõivatud ja tööotsijad, lapsehoolduspuhkusel olevad vanemad ja väikelapsed, eakad) vajadusi ja huvisid ning hobisid;
- 2.6.2. komplekteerimiseelarve võimalusi;
- 2.6.3. teaviku sisu, sealhulgas aktuaalsust, ajakohasust, objektiivsust, teaduspõhisust, käsitluse selgust ja ulatust;
- 2.6.4. teaviku autorit, sealhulgas autori valdkondlikku kompetentsust, autoriteetsust;
- 2.6.5. erialaspetsialistide ja lugejate hinnanguid teavikute kohta;
- 2.6.6. teemavaldkonna esindatust raamatukogu kogus;
- 2.6.7. teaviku vormi, sealhulgas köite kvaliteeti, formaati, kujundust;
- 2.6.8. teiste Eesti raamatukogude kogusid ja komplekteerimispõhimõtteid.

2.7. Vähemalt 30% teavikute soetuseks mõeldud riigieelarvelisest toetusest kasutatakse kultuuriministri 9. jaanuari 2015. a määruses nr 1 (<https://www.riigiteataja.ee/akt/113012015030>) loetletud tingimustele vastavate teavikute komplekteerimiseks.

2.8. Õpikute töövihikute/tööraamatute komplekteerimisel arvestatakse, et õpilastele vajaliku õppekirjanduse komplekteerivad kooliraamatukogu ülesannet täitvad raamatukogud ning samuti õppetööd toetava kirjanduse (metoodilise materjali).

2.9. Perioodika komplekteerimisel arvestatakse, et kättesaadavad oleks laiemale lugejaskonnale suunatud Eestis ilmuvad ajalehed, kultuuriajakirjad ning enesetäiendamist ja hobidega tegelemist toetavad ajakirjad. Võõrkeelset perioodikat ja teistes riikides ilmunud perioodikat komplekteeritakse vastavalt võimalustele.

2.10. Muusikateavikutest, helisalvestustest ja kombineeritud auvistest komplekteeritakse valikuliselt raamatuid, e-teavikuid, noodiväljaandeid vastavalt lugejate soovile ning võimalustele.

2.11. Videoid komplekteeritakse valikuliselt, arvestades, et komplekteeritav kogu laiendaks silmaringi: filmid ja telerealid, eelistades klassikat ning auhinnatud ja väärtfilme, Eesti filmid, lastele ja noortele suunatud mängufilmid ja animafilmid, loodus- ja dokumen-taalfilmid, õppevideod eri teemadel (nt kunst, kirjandus, ajalugu) vastavalt lugejate soovidele ja võimalustele.

2.12. Raamatukogu üldjuhul ei komplekteeri:

- 2.12.1. töövihikuid;
- 2.12.2. raskelt puhastatavate tekstiilosadega raamatuid;
- 2.12.3. kehva köite kvaliteediga raamatuid.

2.13. Raamatukogu ei komplekteeri:

2.13.1. seaduste täistekste (v.a kommenteeritud väljaanded);

2.13.2. käsikirju, haruldast ja vana raamatut (v.a arvatud juhtudel, kui tegemist on raamatukogu ajalooga seotud teavikutega);

2.13.3. ühele kasutajale mõeldud teavikuid, nt päevikud, värviraamatud jmt;

2.13.4. piiratud lugemisotstarbe ja lühiajalise tähtsusega trükiseid, näiteks kinkeraamatud, kalendrid, aastahoroskoobid jmt.

3. Teavikute komplekteerimise kord

3.1. Teavikute komplekteerimisel võetakse arvesse iga haruraamatukogu piirkonna omapära ja külastajate lugemisharjumusi.

3.2. Teavikute komplekteerimist korraldavad raamatukoguhoidjad ja haruraamatukogude raamatukoguhoidjad.

3.3. Komplekteerimisel ja järelkomplekteerimisel arvestatakse raamatukogu ja haruraamatukogude omavahelise koostöö ja lugejanõudlusega.

3.3.1. Komplekteerimiseelarve täitmise kontroll;

3.3.2. Teavikute hankimine vastavalt komplekteerimisotsustele.

3.3.3. Riigieelarvest eraldatud toetuse eest komplekteeritakse kirjandust vastavalt kultuuriministri 9. jaanuari 2015. a määruse nr 1 „Rahvaraamatukogudele riigieelarvest finantseeritavate kulude jaotamise kord“ lisale 1 „Nimekiri teavikutest, mille soetamiseks tuleb vähemalt 30% teavikute soetamise toetusest kasutada“.

3.4. Raamatukogu lugejad saavad saata tellimissoovitusi, mida hinnatakse lähtuvalt käskkirja punktidest 2.2 – 2.13.

4. Teavikute hankimine

4.1. Raamatukogu komplekteerimisviisideks on ost ja annetused.

4.2. Eestis välja antud trükiste ja teavikute ostmiseks toimub hinnavõrdlus, mille aluseks on raamatu edasimüüja või kirjastuselt küsitud või veebis nähtav raamatu hind.

4.3. Perioodilised väljaanded (ajakirjad ja ajalehed) ostetakse kord aastas.

4.4. Annetused

4.4.1. Raamatukogu võtab annetusi vastu valikuliselt, lähtudes käesoleva juhendi punktidest 2.2 - 2.13;

4.4.2. Raamatukogu võtab annetustena vastu teavikuid, mis ei ole rikutud (katkised, määrdunud vmt);

4.4.3. Annetatud ja arvele võetud teavikud töödeldakse vastavalt raamatukogus kehtivale korrale (kleebitakse vöötkood);

4.4.4. Annetatud teavikust saab raamatukogu kogu osa, mida laenutatakse lugejatele kodus või kohapeal lugemiseks;

4.4.5. Annetatud teavikuga toimitakse vastavalt raamatukogu kogu paigutamise ja kujundamise põhimõtetele, sh vajadusel kehtiva korra alusel kogust kustutamine;

4.4.6. Annetatud teavikuid kinkijale ei tagastata;

4.4.7. Annetajate nimed avaldatakse annetaja nõusolekul raamatukogu veebilehel;

4.4.8. Annetused, mida raamatukogu oma kogusse arvele ei võta, saadetakse Eesti Hoiuraamatukogusse või jagatakse lugejatele.

5. Teavikute eksemplaarsus

5.1. eestikeelset ilukirjandust komplekteeritakse üldjuhul vahemikus üks kuni kolm eksemplar, võttes arvesse kirjanduse žanri, kas teos on koolide soovituslikes nimekirjades, kas tegemist on tuntud autoriga jms.

5.2. Eestikeelset teadmiskirjandust komplekteeritakse üldjuhul vahemikus üks eksemplar, võttes arvesse käsitletavat teemat, kas toetab elukestvat õpet ning õppetööd ja hobiajalast tegevust, kas tegemist on tuntud autoriga jms.

5.3. Võõrkeelset ilukirjandust komplekteeritakse üldjuhul üks eksemplar ja arvestatakse Lääne - Harju valla rahvuslikku koosseisu ning eelistatakse lastele ja noortele suunatud kirjandust.

- 5.4. Võõrkeelset teadmiskirjandust komplekteeritakse üldjuhul üks eksemplar ja eesmärgiks on võimalikult erinevate teemavaldkondade esindatus ning arvestatakse Lääne- Harju valla rahvuslikku koosseisu.
- 5.5. Nooditeavikuid ja auviseid komplekteeritakse üldjuhul üks eksemplar.
- 5.6. Perioodilisi väljaandeid komplekteeritakse raamatukogudesse üldjuhul üks eksemplar.
6. E-teavikute komplekteerimine
- 6.1. E-teavikute komplekteerimisel lähtutakse käesoleva juhendi punktide 2.2 - 2.10.
- 6.2. E-teavikute komplekteerimise eelduseks on autori- ja levitamissoiguste omajalt saadud luba e-teaviku laenutamiseks.
- 6.3. E-teavikute litsentse ostetakse vastavalt komplekteerimispehimõtetele, lugejate vajadustele ja eeldatavale lugejahuvile ning litsentsimudelile.
- 6.4. E-teavikute komplekteerimisotsused teeb raamatukogu vastavalt lugejate soovile ja raamatukogu võimalustele.
- 6.5. Eestis välja antud e-raamatute ostmisel toimub hinnavõrdlus, mille aluseks on e-raamatu edasimüüjatelt või kirjastustelt küsitud või veebilehel nähtav e-raamatu litsentsi hind ja/või ühe laenutuse hind.
7. Esemete komplekteerimine
- 7.1. Esemete (spordivahendid ja muud vahendid jms) komplekteerimine toimub üldjuhul projektipõhiselt.
- 7.2. Laua- ja videomängude komplekteerimisotsused tehakse vastavalt lugejate soovile ja raamatukogu eelarve võimalustele.
8. Kogude laenutus, korrastamine ja kustutamine
- 8.1. Kogude korrastamine toimub pidevalt.
- 8.2. Koheselt eemaldatakse lagunenu teavik, parandatakse asendatakse või kustutatakse;
- 8.3. Jälgida, et kogud on aktiivses kasutuses, kogude ringlus (raamatukogudevaheline laenutus);
- 8.4. Tegelda kogude regulaarse uuendamisega
- 8.5. Jälgida teavikute laenutamise ootejärjekorra mõistlikku pikkust;
- 8.6. Sisult aegunud teavik, millel on ilmunud parandatud väljaanne, koheselt kustutada;
- 8.7. Igal aastal vaadata üle teatmekirjandus ja kustutada aegunud teavikud.
9. Säilitamine
- 9.1. Eesti ilukirjandus 0 - laenutusega mitte üle viie aasta;
- 9.2. Lastekirjandus/noorsookjandus - kooliõppekava täitmist toetavad teavikud vastavalt nõudlusele ja 0-laenutusega mitte üle viie aasta;
- 9.3. Võõrkeelne ilukirjandus 0-laenutusega mitte üle viie aasta;
- 9.4. Eestikeelne teabekirjandus 0-laenutusega mitte üle viie aasta ja valikuliselt pikaajalist kasutamist võimaldav ning sisult aegumatu kirjandus 10 aastat;
- 9.5. Koduloolised trükised, materjali säilitamine tähtajatu;
- 9.6. Perioodika, kuulumisraamatud, lauamängud, muusikateavikud, vastavalt nõudlusele.
10. Käskkirja teatavaks tegemine
- 10.1. Käskkiri avalikustada raamatukogu veebilehel ja lugeda seda raamatukogu töötajatele selle teavataks tegemiseks.
- 10.2. Käskkiri edastada raamatukogudele e-mailiga.

Urve Luht
direktor

Lisa 1

Kultuuriministri

09.01.2015. a määrus nr 1

„Rahvaraamatukogudele riigieelarvest
finantseeritavate kulude jaotamise kord”

Nimekiri teavikutest, mille soetamiseks tuleb vähemalt 30% teavikute soetamise
toetusest kasutada:

- 1) Sihtasutuse Kultuurileht väljaanded;
- 2) kultuuriajakirjad, mille väljaandmist toetab Eesti Kultuurkapital;
- 3) Eesti Kultuurkapitali kirjanduse sihtkapitali aastapreemia saanud ja nomineeritud raamatud;
- 4) riigi kultuuri aastapreemia saanud raamatud;
- 5) Balti Assamblee kirjandusauhinna ja Euroopa Kirjandusauhinna saanud Eesti autor või eestikeelse tõlke raamatud;
- 6) Põlvepikuraamatu konkursi laureaadid, Paabeli Torn, Aasta Rosina, Nukitsa auhinna saanud raamatud;
- 7) Eesti Lastekirjanduse Keskuse ja kirjastuse Tänapäev noorsooromaani võistluse auhinna saanud raamatud;
- 8) 25 kauneimat Eesti raamatut ja 5 kauneimat Eesti lasteraamatut konkursil auhinnatud raamatud;
- 9) kohalikke kirjanduspreemiaid saanud raamatud;
- 10) kultuuriajakiri Oma Keel;
- 11) erialajakiri Raamatukogu;
- 12) Eesti Lastekirjanduse Keskuse lastekirjanduse soovitatud teavikud;
- 13) Kultuuriministeeriumi toetusvoorudest toetust saanud teavikud;
- 14) Eesti Kultuurkapitali kirjanduse sihtkapitali soovitatud teavikud;
- 15) teosed sarjast „Eesti Mõttelugu“;
- 16) teosed sarjast „Avatud Eesti Raamat“;
- 17) muuseumide väljaanded;
- 18) riigiasutuste väljaanded.